

**36
prosent**
av barnløse
samboerskap
oppløses

Skjøre samboerskap uten barn

Stadig flere velger å leve sammen som samboere, men samboerpar uten barn løper en større risiko for at samlivet tar slutt enn de som har barn sammen. I perioden 2005-2013 gikk omtrent hvert tredje samboerskap uten barn i oppløsning, mot hvert femte der det var felles barn. Også antall barn og hvor i landet man bor påvirker samlivets varighet.

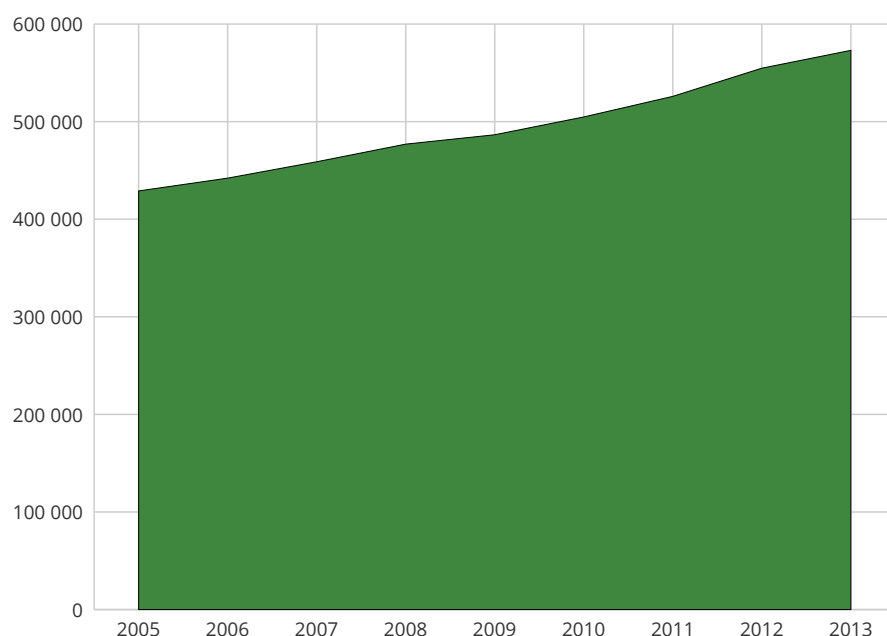
Ugift samliv eller samboerskap ble lovlig ved opphevelse av den såkalte «konkubinatparagrafen» i 1972. Siden da har samlivsformen økt kraftig i popularitet, spesielt blant de unge.

En intervjuundersøkelse i 1976 ble brukt til å anslå antall samboere. Dette anslaget viste at det var i overkant av hundre tusen samboere i Norge (Noack 2010). Samtidig viser tall fra offentlige registre (figur 1) for 2013 at nærmere sekshundre tusen personer var samboere. Men registerstatistikken fanger ikke opp alle som selv definerer seg som samboere, siden definisjonen går på felles registrert bostedsadresse. Vi kan derfor anta at antallet samboere klart overstiger sekshundre tusen i dag. Dette understøttes også av nyere intervjuundersøkelser (Samboere 2011, SSB)

Samboerskap fører ikke til ekteskap

Det blir ikke bare flere samboere. En stadig økende trend er at flere unge enn før velger å forbli samboere fremfor å gifte seg, selv etter at de får barn (Noack 2010). Dette skjer i takt med at normene rundt samliv endrer seg i samfunnet. Denne løsrivelsen fra tidligere samlivsmønstre trekker i retning av flere samboere totalt ([Blom m.fl. 1993](#)).

Figur 1. Antall samboere, per 1. januar

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Einar Goplen
er samfunnsøkonom og
førstekonsulent i Statistisk
sentralbyrå, tidligere tilknyttet
Seksjon for befolkningsstatistikk.
(einar.goplen@ssb.no)

Datagrunnlaget

Artikkelen bygger på masteroppgaven «Barn i det moderne samboerskap – en bindende eller splittende faktor?» (Goplen, 2014), skrevet i samarbeid med Seksjon for befolkningsstatistikk i SSB. Analysen omfatter ikke samboerpar med særkullsbarn.

Data er hentet fra Statistisk sentralbyrås registerbaserte familie- og husholdningsstatistikk. Registerfilene mellom årgangene 2005 og 2013 ble benyttet. Metoden brukt til å identifisere samboere uten barn i registerfilene er hentet fra «Dokumentasjon av registerbasert familie- og husholdningsstatistikk». Denne artikkelen dekker de viktigste funnene i oppgaven den bygger på.

Dette er endringer som ble kartlagt relativt tidlig i Norge ved hjelp av utvalgsundersøkelser (Familie- og yrkesundersøkelsen 1988, SSB) og (Omnibusundersøkelsen 1997, SSB). Den senere tid er det i tillegg gjort forskning på kvaliteten i samboerforhold versus ekteskap (Wiik m.fl. 2012). Med kvalitet menes her hvor fornøyd man er i samlivet. Dette er med å styrke forståelsen vi har for samlivsformen.

Mindre oppmerksomhet har det vært rundt samlivsbrudd blant samboere. Mye av dette skyldes mangel på registerdata, og at undersøkelser om samboerskapenes stabilitet i stor grad har bygget på utvalgsdata (Liefbroer and Dourleijn 2006, Jensen og Clausen 2003). Dette gjelder spesielt samboere uten barn, som ikke blir registrert i noe register ved samlivsendring, det vil si når samboerskapet etableres eller avsluttes. Samboere med barn derimot kan fanges opp i registre som foreldre ved barnets fødsel. Derfor er denne gruppen samboere bedre undersøkt enn de uten barn (Texmon 1999, [Byberg m.fl. 2001](#), Skrede m.fl. 2006).

Denne artikkelen belyser om samboere uten barn har en høyere tilbøyelighet til å avslutte samlivet enn hva samboere med felles barn har. Samboere med særkullsbarn er utelatt fra undersøkelsen. Hypotesen er at felles barn skal være en tungtveiende faktor for å opprettholde samlivet og senke tilbøyeligheten for samlivsoppløsning. Dette er noe som også er bekreftet i analyser gjort tidligere (Lyngstad og Jalovaara 2010). Felles barn kan sees på som et gode for samboerne som gir ekstra tyngde og styrker forholdet. Dette kan igjen øke fordelene i form av det praktiske, sosiale og økonomiske sammenlignet med om man flyttet fra hverandre.

Oppløsningsfrekvenser blant de to samboergruppene er beregnet i perioden mellom 2005 og 2013. Det ble tatt utgangspunkt i alle samboere ved starten av 2005. Disse ble så fulgt gjennom hele perioden til 2013. På denne måten kan vi sammenligne de med felles barn og de uten barn, over lengre tid.

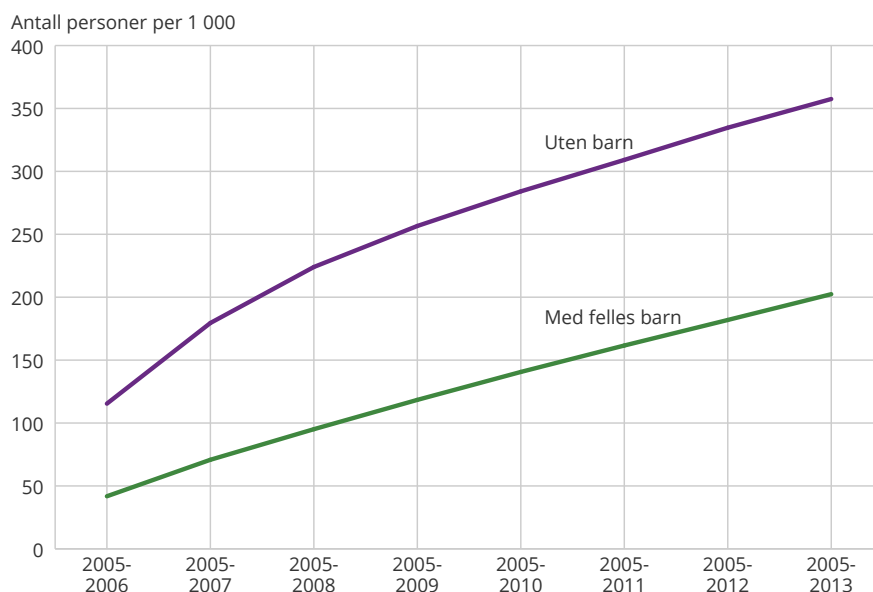
Felles barn styrker forholdet

Resultatene i figur 2 viser ikke overraskende at felles barn har en positiv påvirkning på samlivsstabiliteten. Ser vi hele perioden under ett, er oppløsningsfrekvensen blant samboere uten barn vesentlig høyere enn den er blant

Oppløsning- og bruddfrekvens

Dette beregnes ut ifra antall personer per 1 000 samboere registrert per 1. januar (2005-2013) og som i løpet av perioden av ulike årsaker ikke lenger bor sammen. Forskjellen på oppløsning og brudd er at oppløsning dekker flere årsaker enn bare brudd, deriblant dødsfall.

Figur 2. Oppløsningsfrekvenser¹, samboere uten barn og med felles barn (0-17år). Per 1. januar

¹ Se tekstbok for definisjon.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

samboere med felles barn. Nær 36 prosent av alle samboerskap uten barn ble oppløst, mot om lag 20 prosent av samboerforholdene med felles barn.

Ser vi kun på de første to årene, er det enda tydeligere forskjeller. Da ble 18 prosent av samboerforholdene uten barn oppløst, mot om lag 7 prosent av samboerforholdene med felles barn. Altså er det over 2,5 ganger så sannsynlig med oppløsning blant et samboerpar uten barn etter to år som det er for et samboerpar med felles barn.

Forskjellen blir mindre over tid

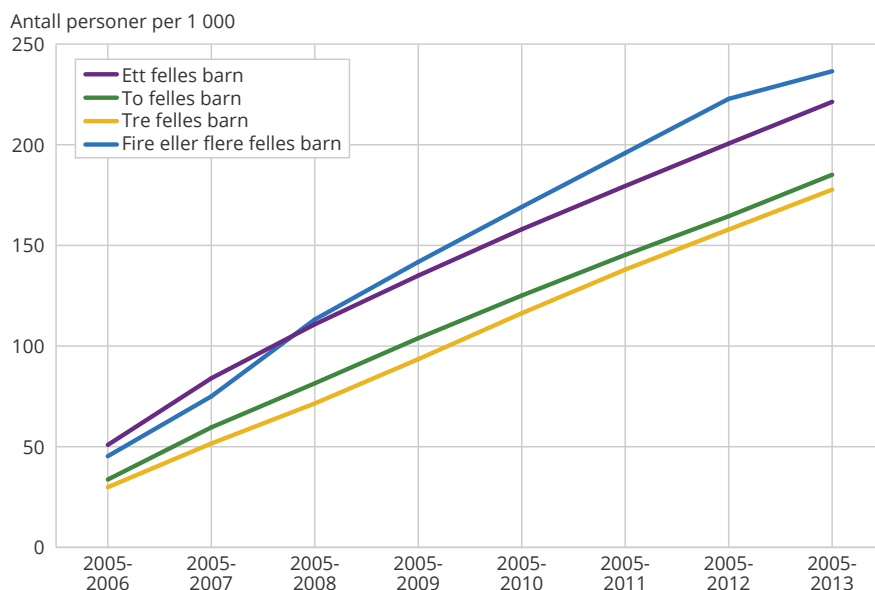
Forskjellen i risiko for at samboere i de to gruppene går fra hverandre blir mindre jo lenger forholdet har vart. Mye av dette har trolig med utvalgets sammensetning å gjøre. Blant samboerne uten barn finner man trolig flere som er i sitt første samliv. Dette sammen med ung alder er faktorer som kan være med å spille inn på en høyere oppløsningsfrekvens. Man føler seg kanskje mindre bundet til partneren og ser ikke på en oppløsning som en like stor sak som det vil være om et felles barn skulle være involvert.

Det finnes også eldre samboere uten felles barn i utvalget, disse er mest trolig med å trekke forskjellen i oppløsningsrisiko mellom de to gruppene ned. Dette er snakk om eldre mennesker som enten har levd som samboere hele livet og ikke ønsket ekteskap, eller par som har inngått samboerskap fremfor ekteskap når de fant en ny partner etter et avsluttet ekteskap.

Antall barn har betydning

I tillegg til å skille mellom samboere uten barn og de med felles barn, er det sett på betydningen av antall felles barn i figur 3. Ved å dele gruppen samboere med felles barn i undergrupper med henholdsvis ett, to, tre og fire eller flere felles barn, kan man klart se forskjeller. Lavest sannsynlighet for oppløsning ser man blant samboere med tre felles barn. Deretter stiger sannsynligheten for oppløsning både med færre og flere felles barn enn dette. Samboere med to felles barn er gruppen med nest lavest oppløsningsfrekvens, deretter kommer de med ett felles barn og til slutt samboerne med fire eller flere felles barn. Et krevende familieliv kan være noe av forklaringen til at sistnevnte gruppe har høyest oppløsningsfrekvens, men lite er sikkert.

Figur 3. Oppløsningsfrekvenser¹, samboere antall felles barn (0-17år). Per 1. januar

¹ Se tekstboks for definisjon.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 1. Forholdstall i bruddfrekvenser¹ mellom gifte og samboere. Per 1. januar. Bruddindeks (Gifte = 100)

	2005-2006	2008-2009	2012-2013
Gifte uten barn	102	104	105
Gifte med felles barn	97	93	92
Gifte	100	100	100
Samboere uten barn	518	489	569
Samboere med felles barn	215	209	201

¹ Se tekstboks for definisjon.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bosted spiller inn

Hvor i landet man er samboer viser seg å være av ganske stor betydning på risikoen for brudd, noe vi ser av figur 4. Det er til dels store forskjeller mellom de ulike fylkene, både for samboere uten barn og de med felles barn. Lavest risiko for brudd blant samboere med felles barn finner man i Sogn og Fjordane. I den andre enden av skalaen har Aust-Agder høyest risiko for samlivsbrudd blant samboere med barn.

Til sammenligning er Nord-Trøndelag det fylket med lavest risiko for at samboere uten barn går fra hverandre, mens Vestfold innehar posisjonen som fylket med høyest risiko for brudd blant samboere uten barn. Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag er to av fylkene med generelt lav risiko for brudd i begge samboergruppene. Generelt er det mange likhetstrekk i de regionale bruddforskjellene i dette datamaterialet sammenlignet med en tidligere analyse, «Gjete kongens harer» ([Byberg m.fl. 2001](#)).

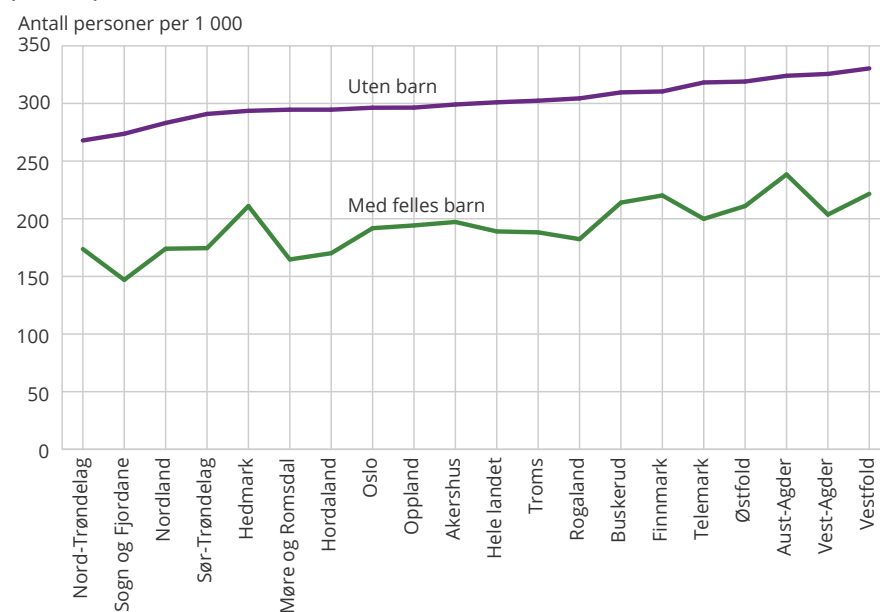
Effekten varierer sterkt

Fylker med gjennomgående lav risiko for brudd viser høyest forskjell mellom det å være samboer med felles barn eller uten barn. Dette gjelder spesielt i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Samboere med felles barn har her betydelig lavere risiko for å gå fra hverandre enn samboere uten barn. Det motsatte finner vi i Aust-Agder, som er et fylke med generelt høy risiko for brudd blant samboere. Her er det å ha felles barn som samboer av mye mindre betydning for om samlivet skal holde eller ikke.

Samboere versus gifte, stor forskjell

Sammenlignet med ekteskapet, den mest vanlige samlivsformen, er samboerskapene meget skjøre. Dette gjelder uavhengig om de gifte har barn eller ikke, slik tabell 1 viser. Samboere med barn har faktisk dobbelt så høy risiko for brudd enn hva tilfellet er for gifte uten barn.

Figur 4. Bruddfrekvens¹, etter fylke. Samboere uten barn og med felles barn (0-17 år). Periode 2005-2013 sett under ett

¹ Se tekstboks for definisjon.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

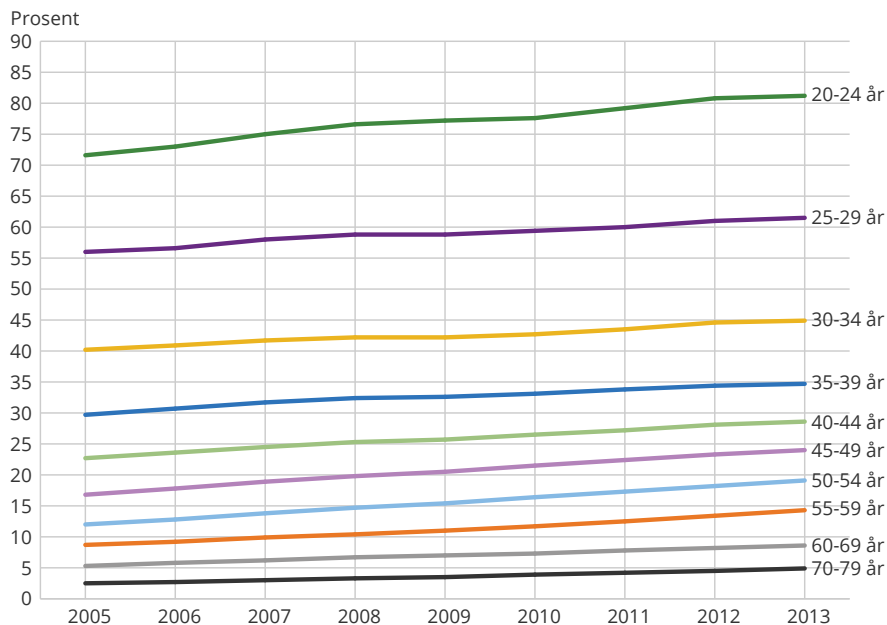
Enda større forskjell er det til ektepar med barn. Samboere uten barn har derfor naturlig nok en enda høyere bruddrisiko sammenlignet med gifte, både med og uten barn. Faktisk er denne risikoen mer enn 5 ganger så høy som for gifte med barn. Samboere sett under ett har derfor en bruddrisiko som ligger rundt 3,5 ganger så høyt som for gifte. Sårbarheten for samlivsbrudd er dermed klart større når man lever som samboere.

Økende andel samboere

Samboerforhold har rukket å bli en meget populær samlivsform i Norge. Bare i løpet av perioden 2005-2013 har andelen samboere av alle i samliv økt tydelig, noe figur 5 viser. Dette gjelder ikke bare blant de unge, hvor samboerskapene har vært populære en god stund allerede. Stadig flere i høyere aldersgrupper velger samboerskap fremfor ekteskap når de inngår nytt samliv. Mye kan tyde på at inngåelse av et nytt samliv etter skilsmisse i økende grad skjer som samboerskap og ikke et nytt ekteskap. Normene kan i stor grad ha endret seg siden mange av disse inngikk sitt første samliv. Det kan nå derfor være like eller mer naturlig å inngå et nytt samliv som samboer, enn å gå inn i et nytt ekteskap.

Samboerskapets fremmarsj kan sees på som en naturlig del av den økende sekulariseringen i samfunnet. I et samfunn som Norge med stort fokus på selvrealisering og utdanning vil det trolig for mange være lavere terskel for å starte et samboerskap enn et giftermål. At stadig flere av disse samboerforholdene heller ikke går videre til ekteskap kan nok til dels forklares med nye lover og regelverk som er kommet de senere årene. Minstearv og felles foreldreansvar er noen av områdene hvor samboerne har fått styrkede rettigheter de siste årene (Innst. O. nr. 14 (2008-2009)) og (Innst. O. nr. 84 (2004-2005)). Dette gjør det spennende å følge med hvordan verdiene rundt samliv generelt vil utvikle seg de neste årene.

Figur 5. Andel samboere av alle i samliv, aldersfordelt. Per 1. januar

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Referanser

Blom S., Noack T. og Østby L. (1993): Giftermål og barn – bedre sent enn aldri? Samfunnsøkonomiske studier 81, Statistisk sentralbyrå.

http://www.ssb.no/a/histstat/sos/sos_081.pdf

Byberg I. H., Foss A. H. og Noack T. (2001): Gjete kongens harer – rapport fra arbeidet med å få samboerne mer innpasset i statistikken.

Rapporter 2001/40, Statistisk sentralbyrå.

http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200140/rapp_200140.pdf

Innst. O. nr. 14 (2008-2009) om lov om endringer i arveloven mv. (arv og uskifte for samboere)

Innst. O. nr. 84 (2004-2005) om lov om endringer i barnelova (felles foreldreansvar for samboende foreldre)

Jensen A. M. og Clausen S. E. (2003): Children and family dissolution in Norway. The impact of consensual unions. SAGE publications. London, Thousand Oaks and New Delhi, Vol 10(1): 65-81. <http://chd.sagepub.com/content/10/1/65.full.pdf>

Liefbroer A. C. og Dourleijn E. (2006): Unmarried Cohabitation and Union Stability: Testing the Role of Diffusion Using Data from 16 European Countries. Demography 43, 2003-221. <http://link.springer.com/article/10.1353%2Fdem.2006.0018>

Lyngstad T. H. og Jalovaara M. (2010): A review of the antecedents of union dissolution. Demographic Research, Volume 23, Article 10, Pages 257-292.

<http://www.demographic-research.org/volumes/vol23/10/23-10.pdf>

Noack T. (2010): En stille revolusjon: Det moderne samboerskapet i Norge. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.

Skrede K., Wiik K. A., Seierstad A. og Noack T. (2006): Risk of dissolution of families with children. An analysis of married and cohabiting couples with children. Paper presentert på European Population Conference, juni 2006, Liverpool.

Statistisk sentralbyrå (1988): Familie- og yrkesundersøkelsen 1988. http://www.ssb.no/a/histstat/nos/nos_b959.pdf

Statistisk sentralbyrå (1997): Omnibusundersøkelsen 1997. <http://www.nsd.uib.no/nsddata/serier/omnibus.html>

Statistisk sentralbyrå (2012): Samboere 2011. <http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/samboer>

Texmon I. (1999): Samliv i Norge mot slutten av 1900-tallet. En beskrivelse av endringer og mangfold. I Norges offentlige utredninger 1999:25 Samboerne og samfunnet, vedlegg 3:251-285, Statens forvaltningstjeneste, Oslo.

Wiik K. A., Keizer R., Lappégard T. (2012): Relationship quality in marital and cohabiting unions across Europe. Journal of Marriage and Family 74 (June 2012): 389-398. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1741-3737.2012.00967.x/epdf>